

Józef Bednarczyk

Inowrocław, st. 100, gm. loco, woj.
bydgoskie, AZP 45-40/-

Informator Archeologiczny : badania 31, 137-138

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

GULIN-MŁYN, st. 1, gm. Zakrzew, woj. radomskie, AZP 72-66/26

- cmentarzysko kultury pomorskiej (wczesna epoka żelaza)
- cmentarzysko kultury przeworskiej (młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich, fazy A₁/A₂ - B₂)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr Małgorzatę Cieślak-Kopyt (Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu). Finansowane przez Urząd Wojewódzki w Radomiu. Drugi sezon badań.

Badania były kontynuacją wcześniejszych prac prowadzonych przez Iwonę Micke (Muzeum Okręgowego w Radomiu). W latach 1996 i 1997 zbadano wschodnią część nekropolii. Wykopy miały w większości charakter sondażowy, gdyż większa część cmentarzyska znajduje się pod lasem.

Odkryto 40 obiektów: 6 grobów kultury pomorskiej, 32 groby kultury przeworskiej oraz 2 paleniska. Większość grobów kultury przeworskiej to groby jamowe, niewielkich rozmiarów, o wypełni-skach zawierających węgiel drzewny, z ubogim wyposażeniem pozaceramicznym. Odkryto zaledwie 1 grób popielnicowy (popielnicą była waza ostroprofilowana o czarnych, wyswiecanych powierzchniach) oraz 1 grób jamowy oznaczony kamienną stelą. Z badań wcześniejszych (I. Micke 1988) pochodzą jedyne importy(?) - 2 zapinki brązowe: A 67, A 236. Materiały kultury przeworskiej datowane są na fazy A₁/A₂ młodszego okresu przedrzymskiego - B₂ okresu wpływów rzymskich.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum im. Jacka Malczewskiego (dawniej Muzeum Okręgowym) w Radomiu.

INOWROCLAW, st. 100, gm. loco, woj. bydgoskie, AZP 45-40/-

- ślady osadnictwa kultury ceramiki wstęgowej rytej (neolit)
- osada kultury łużyckiej (V okres epoki brązu — okres halsztacki C)
- osada z warzelnią soli i sanktuarium kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)
- ślady osadnictwa wczesno- i późnośredniowiecznego
- ślady osadnictwa nowożytnego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Józefa Bednarczyka (Instytut Prahistorii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu). Finansowane przez PSOZ. Trzynasty sezon badań. Przebadano powierzchnię 28,5 ara.

Prace ukierunkowane były głównie na rozpoznanie strefy osady związanej z produkcją soli. Wydzielono 247 obiektów kultury łużyckiej i kultury przeworskiej; ponadto w warstwie wystąpiły liczne materiały ceramiczne kultury ceramiki wstęgowej rytej, z okresu wczesnego i późnego średniowiecza oraz z okresu nowożytnego.

Osadnictwo kultury łużyckiej reprezentowane było przez 55 obiektów: 35 jam, 18 dołków posłupowych, rów o nieustalonym przeznaczeniu, oraz naczynie wolno stojące. Niemal wszystkie obiekty koncentrowały się na niewielkiej przestrzeni o wymiarach około 17 x 15 m. Wydzielić wśród nich można dwa wyraźne układy przestrzenne — każdy z wieloczołowym kompleksem jam w centrum — będące prawdopodobnie relikdami oddzielnych zespołów zagrodowych. Niewielka ilość związanych z nimi źródeł ruchomych (wyłącznie ceramicznych) wydaje się wskazywać, iż odkryte pozostałości wyznaczają krótkotrwały epizod w dziejach stanowiska, umieszczany w ramach V okresu epoki brązu — okresu halsztackiego C.

Pozostałości osadnictwa kultury przeworskiej reprezentowane były przez 177 obiektów, w tym: 5 rowów solankowych, rów o nieustalanej funkcji, 43 paleniska, 22 jamy, 102 dołki posłupowe, dom mieszkalny, 2 szkielety zwierzęce oraz obiekt rowkowy. Wszystkie rowy oraz większość palenisk związane były z produkcją solową. Rowy, rejestrowane fragmentarycznie w poprzednich latach, po połączeniu wcześniejszych i tegorocznych wykopów utworzyły dwa rozbudowane systemy, niemieszczące się niestety w granicach badanej powierzchni. Ich zadokumentowane odcinki liczyły odpowiednio 121 i 136 m długości, przy przeciętnej szerokości 50-80 cm, wzrastającej do 170-250 cm w miejscach, w których rozwidlały się na dwa lub trzy ramiona. Przebiegały zygzakowato, odwzorowując ukształtowanie terenu na styku suchego stoku doliny i podmokłego jej dna. Zawartość rowów składała się z na-

mułowo-próchniczej ziemi z przewarstwieniami piasku, w układzie wskazującym na formowanie wypełniska przy udziale wody. Paleniska miały niemal identyczną formę — płytkiego zagłębienia (10-30 cm) o czworobocznym zarysie i przeciętnych wymiarach 120 –180 cm, z dnem wyłożonym brukiem kamiennym. Łącznie z odkrytymi w latach poprzednich tworzą one zwarte przestrzennie zgrupowanie, liczące 190 obiektów, ograniczone z jednej strony przez strefę gospodarczą i mieszkalną, z drugiej zaś przez podmokłe dno doliny. Jedyne odkryte domostwo należy do typu płytko zagłębionych w podłoże. Wyznacza ono ostatecznie zasięg rozległego założenia owalnicowego, składającego się z kilkunastu domów. Oba szkielety zwierzęce, zalegające w płytkich jamach, niekompletne, ale w porządku anatomicznym, należą niewątpliwie do psów. Obiekt rowkowy, założony na planie wieloboku z silnie zaokrąglonymi narożnikami o wymiarach 9,6 x 9,6 m, wyznacza — podobnie jak trzy inne wcześniej zbadane — ostatnią, schyłkoworzymską fazę użytkowania stanowiska, kiedy to po opuszczeniu przez ludność osady funkcjonowało tu sanktuarium.

Badania będą kontynuowane.

JAKUSZOWICE, st. 2, gm. Kazimierza Wielka, woj. kieleckie, AZP 98-62/-

- osada kultury trzcinieckiej (wczesna epoka brązu)
- osada kultury łużyckiej (wczesna epoka żelaza)
- osada kultury przeworskiej (późny okres wpływów rzymskich)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 1 sierpnia do 1 września przez dr. hab. Piotra Kaczanowskiego (Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego), z udziałem mgr Judyty Rodzińskiej-Nowak oraz mgr. Jacka Górskiego. Finansowane przez Komitet Badań Naukowych. Trzynasty sezon badań. Przebadano 25 m².

Sezon 1997 r. był trzecim i ostatnim rokiem realizacji programu badawczego nr 1H01601908). Wykopaliska stanowiły kontynuację badań z lat 1995=1996 a także nawiązywały do prac z lat 1982-1991.

Eksplozacją objęto ostatnią z wytypowanych stref (nr 2), wysuniętą około 100 m na wschód w stosunku do przebadanej w latach 1982-1991 zachodniej partii stanowiska. Założono wykop (odcinek LXIV) w południowej części ara 1189 i północnej części ara 1190.

Układ nawarstwień nawiązywał do sekwencji stratygraficznej w zachodniej części osady, jednak największe podobieństwo wykazywał do zaobserwowanego w strefie 3, sąsiadującej ze strefą 2. Pod warstwą humusu, w którym licznie występowała ceramika z późnego okresu wpływów rzymskich, polepa oraz kości zwierzęce, zalegała warstwa ciemno zabarwionej, szarobrunatnej ziemi o miąższości około 80-90 cm, poprząkana wtrętami lessowymi, drobinami polepy i węglem drzewnym, zawierająca bogate materiały z młodszego i późnego okresu wpływów rzymskich. W warstwę tę zagłębione były liczne, wzajemnie się przecinające obiekty. Pod wspomnianą warstwą, tam gdzie późniejsze wkopy nie zakłóciły pierwotnej sekwencji stratygraficznej, leżała warstwa prawie czarnej ziemi o miąższości około 60 cm, zawierająca stosunkowo nieliczne materiały związane z kulturą trzciniecką, którą można identyfikować z tzw. warstwą II, rozpoznaną w zachodniej partii stanowiska. Niewyraźne zarysy obiektów pojawiły się na głębokości 50 cm poniżej dzisiejszej powierzchni gruntu, przy czym na uwagę zasługiwało przede wszystkim owalne skupienie brył polepy (oś dłuższa około 80 cm), ujawnione w północno-zachodnim narożniku wykopu, otoczone plamą żółtego, prawie czystego lessu (ob. 1109). W obrębie ob. 1109 oprócz fragmentów ceramiki późnorzymskiej znaleziono liczne kawałki żużla. Na głębokości 70 cm prawie całą powierzchnię odcinka zajmowały cztery zarysy dużych obiektów, zlokalizowanych w czterech narożnikach wykopu, oddzielonych od siebie tylko wąską „ścieżką” warstwy kulturowej o szerokości około 40 cm (ob. 1109, 1110, 1111 i 1112), choć nie można wykluczyć ewentualności, że także w tym przypadku chodzi o pozostałość obiektu (rowek fundamentowy?). Wypełniska wszystkich czterech obiektów zawierały znaczną ilość wtrętów lessowych, a wśród materiałów z nich pozyskanych zdecydowanie przeważała późnorzymska ceramika wykonana na kole. Po zdjęciu kolejnej warstewki, na głębokości 80 cm, sytuacja uległa radykalnej zmianie. Na tle ciemnoszarej warstwy kulturowej rysowały się wzajemnie się przecinające zarysy wielu obiektów (ob. 1112, 1113A, 1113B, 1113C, 1114, 1115, 1116,